

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra Biblických věd

Bakalářská práce

Aplikace Starozákonní etiky na aktuální korupční případ

Vedoucí práce: ThLic. Adam Mackerle

Autor práce: Vojtěch Janoušek

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3. ročník

2012

Prohlášení o samostatném zpracování práce a souhlas se zveřejněním práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své Bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě (vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu, této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s ustanovením zákona č. 111/1998Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o a výsledku obhajoby práce kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta:

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé Bakalářské práce, panu ThLic. Adamu Mackerlemu, za cenné rady, věcné připomínky, a za metodické vedení práce.

OBSAH:

Úvod:.....	5
Teoretická část:	6
1 Korupce a její definice:	6
2 Typologie korupce:	8
3 Příčiny korupce a její příznaky:	12
4 Korupce ve společenských vědách:	16
4.1 Korupce a Trestní zákon České Republiky:	16
4.2 Korupce a Sociologie:	20
4.3 Korupce a Etika:.....	23
5 Zdroje starozákonní etiky:.....	25
5.1 Přístup k etice ve Starém zákoně:	27
5.2 Analýza vybraných Starozákonních zmínek o korupci:.....	29
Analytická část:.....	33
6 Úvod:.....	33
6.1 Aplikace Starozákonní etiky na případ Biolíh:	33
6.2 Zhodnocení vybraného případu z hlediska práva, etiky, sociologie:	35
7 Závěr:	36
8 Seznam použité literatury:.....	38
9 Seznam použitých zkratk:	39
Abstrakt:.....	40
Abstract:.....	41

Úvod:

Problém korupce patří v dnešní společnosti k jednomu z největších. Jeho řešení není jednoduché. V současné době existuje velmi mnoho přístupů k řešení problematiky korupce, především přístupů z oblasti práva. Ale naše společnost poněkud zapomněla na to, že tato právní řešení by měla mít nějaké inspirační zdroje. Jedním z významných zdrojů inspirace je pravděpodobně také Bible, a zejména Starý zákon, který je zdrojem inspirace nejenom pro život člověka jako takového, ale také pro konkrétní životní situace a problémy. Dnešní společnost se domnívá, že Starý zákon nemá k tomuto společenskému problému co říci. Tento názor je velmi zajímavý.

Cílem mé práce bude tento názor vyvrátit tím, že se pokusím Starý zákon prozkoumat a pokusím se nalézt etické prameny, které mají k problematice korupce co říci. Pokud zjistím, že se ve Starém zákoně tyto etické prameny vyskytují, tak druhým cílem této práce bude nalezené etické prameny aplikovat na konkrétní korupční případ a tento případ následně zhodnotit ze společenskovedního hlediska. Zejména z hlediska právního, sociologického a etického.

Teoretická část:

1 Korupce a její definice:

V této kapitole se pokusím o porovnání několika definic pojmu korupce a na základě porovnání uvedených definic o vytvoření vlastní charakteristiky pojmu korupce.

Slovo korupce má latinský původ, a pochází ze slovního základu rumpere, tj, zlomit, přetřhnout. Latinský výraz „korupce“, „corruptus“ tedy označuje následek tohoto zlomu, a způsobuje to, že je daný subjekt přinucen ke změně svých názorů na základě získání nějaké hmotné či nehmotné výhody.¹

Když jsem definoval význam slova korupce a přiblížil jeho etymologický původ, můžeme přejít k samotné definici tohoto pojmu.

První a pravděpodobně také nejznámější definici pojmu korupce uvádí agentura Transparency International. Společnost Transparency International definuje korupci jako *Zneužití pravomoci za účelem získání nezaslouženého osobního zisku. Znamená takové jednání představitelů veřejného sektoru (ať už se jedná o politiky či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím pravomocí, které jim byly svěřeny.*²

Tato definice korupce má podle mého názoru dva nedostatky. Prvním nedostatkem této definice je její úzký pohled na korupci samotnou a také na korupční jednání. Tato definice korupce předpokládá, že se korupce účastní pouze subjekty z veřejné správy (tedy ze státní správy a samosprávy). Tento pohled na korupci je ale pohled neúplný, protože problém korupce se nevyskytuje jenom ve sféře veřejné správy, ale například také ve sféře politické. Možným příkladem výskytu korupce v politické sféře je například případ údajně skrytého financování strany Věci Veřejné.³

Když jsem uvedl příklad politické korupce, mohu pokračovat ke druhému nedostatku definice výše uvedené.

---

¹ ŠTIČKA, M a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. TRANSPARENCY INTERNATIONAL, PRAHA 2008, Str. 18

² Tamtéž

³ <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-51985050-abl-ridila-tok-penez-do-veci-verejnych-vedela-o-tom-i-manzelka-mateje-barty>

Druhým nedostatkem této definice je její zúžený pohled na korupci jako na součást jednoho typu korupčního jednání, tedy na zneužití pravomocí veřejných činitelů.

Hlavním kladem této definice je to, že popisuje hlavní motiv korupčního jednání, kterým je získání nějakého osobního prospěchu.

Pokud shrnu názor na předchozí definici, tak tato definice tedy popisuje korupci jen z pohledu veřejné správy a poukazuje pouze na jeden z hlavních motivů korupčního jednání, tedy na získání osobního prospěchu.

Druhá definice, je definice amerického autora J. S. NYE, který korupci definuje jako *chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových), finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*.⁴

Tato druhá definice má oproti první uvedené definici několik odlišných znaků. Prvním odlišným znakem této definice je to, že se nezaměřuje jen na oblast veřejné správy, ale že působnost korupce rozšiřuje na celou společnost, když tvrdí, že také existují další motivy korupčního jednání, ať už se jedná o soukromé, nebo osobní motivy korupce.

Druhým a také velmi významným znakem této definice je to, že korupci definuje jako určité deviantní chování. Deviantní chování proto, že popisuje korupci jako překročení určitých obecně platných společenských norem.

Z této definice také vyplývá to, že korupce funguje jako sociální systém, má svá vlastní pravidla hry, vnitřní mechanismy svého vývoje podmiňující její sílu, pronikavost a rychlost šíření ve společnosti.⁵

Z výše uvedených definic korupce bychom tedy mohli korupci charakterizovat jako činnost, nebo chování, které má za cíl zneužít (osobní, soukromé, veřejné) prostředky k obohacení a soukromému prospěchu při současném porušení norem chování.

---

⁴ FRIČ, P. *Korupce – Deviantní chování, nebo sociální dezorganizace?*. Sociologický časopis, 2001, vol 37, str. 65

⁵ FRIČ, P. *Korupce – Deviantní chování, nebo sociální dezorganizace?*. Sociologický časopis, 2001, str. 66

2 Typologie korupce:

Hlavním kritériem, podle kterého se korupce dělí, je kritérium společenské nebezpečnosti.

Podle tohoto kritéria se korupce dělí na dvě velké oblasti. Na oblast malé administrativní korupce a oblast zneužívání veřejných zdrojů. Klasifikace korupce je pak následující:⁶

A. Oblast administrativní korupce:

- Podplácení úředníků
- Záměrně nepřehledná situace, zatemňování pravidel, špatná organizace
- Zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové činnosti veřejné správy

B. Oblast zneužívání veřejných zdrojů:

- Zpronevěra veřejných zdrojů
- Nehospodárné využití veřejných zdrojů
- Soukromý prospěch z privatizace
- Zneužívání ústřední moci při udělování veřejných zakázek
- Nepotismus, klientelismus, případně „prodej“ pozic

První oblastí, na kterou se korupce dělí, je oblast administrativní korupce. Tato oblast pravděpodobně nemá takový dopad, co se týká hospodského dopadu na společnost, ale je velmi důležitá, protože tvoří souhrn předpokladů, díky kterým se může rozvíjet korupce v druhé oblasti.

První dva typy administrativní korupce, kterými jsou podplácení úředníků, a záměrně nepřehledná situace/zatemňování pravidel nebo špatná organizace, mají společnou příčinu. Příčinu toho, proč tyto typy korupce vznikají, můžeme najít v tzv. vnitřním kontrolním systému. Jde o pojem patřící do problematiky, vymezené zejména v prostředí corporate governance. Dříve než půjdeme dále, je třeba si tento pojem

---

⁶ ŠTIČKA, M a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. TRANSPARENCY INTERNATIONAL, PRAHA 2008, str. 22,

definovat. Encyclopedia of corporate governance definuje pojem corporate governance jako *corporate governance is about promoting corporate fairness, transparency and accountability*.⁷

Podle této definice je tedy corporate governance snaha o prosazování firemní spravedlnosti, transparentnosti a odpovědnosti a vnitřní kontrolní systém je jejím základem, na kterém „vyrůstá“ a ze kterého vychází. Jde o systém pravidel, postupů, norem a politik a kontrolních mechanismů, který nastavuje vedení organizace a který vytváří předpoklady pro naplňování specifických cílů. Tyto cíle můžeme označit jako cíle, které zároveň napomáhají potírání administrativní korupce. Jde o shodu činnosti podniku s vnějšími předpisy, o zachování ochrany majetku proti rizikům a zneužití a o integritu informací.

Kromě „tvrdých“, dobře definovaných kontrolních mechanismů, jako je přesné vymezení pravomocí a odpovědností, nastavení transparentních pravidel a řídicích aktů, kontrola jejich dodržování a poskytování pravdivých a správných informací, sem patří také vnitřní prostředí v každé organizaci, které nastavuje etické hodnoty, dále filozofii vedení společnosti a nastavení strategií a přístupů ke korupci. Pokud je vnitřní kontrolní systém v daném subjektu nastaven nedostatečně nebo jsou jednotlivé mechanismy neefektivní, je velmi pravděpodobné, že se zde korupce může vyskytnout častěji. Je tedy nesporné, že implementace pravidel „správné správy společnosti“ nebo „dobré veřejné správy“, může přispět k potírání korupce.

Třetím typem korupce z první oblasti (z oblasti administrativní korupce) je zneužití pravomocí, které vyplývají z dozorové činnosti veřejné správy. Tento typ korupce, také patřil k velmi rozšířeným typům korupce, ale můžeme říci, že se v poslední době stává méně častým, stejně jako dva předchozí typy korupce. Příčinou tohoto trendu je pravděpodobně profesionalizace a přesouvání korupce do vyšších pater společnosti.

Korupce se stále méně vyskytuje v běžném společenském životě, a přesouvá se například do vysoké politiky, nebo do vysokého byznysu.

Český sociolog Jan Keller v této souvislosti použil termín Mafianizace ekonomiky.⁸ Tento termín znamená propojení politiky a byznysu.

---

⁷ <http://e.viaminvest.com/WhatsGorpGov.asp>

Mohu tedy říci, že oblast administrativní korupce je poměrně důležitou v souvislosti se vznikem korupce, přičemž všechny výše uvedené příčiny bychom mohli řadit svou důležitostí mezi stejně významné.

Druhou oblastí korupce je korupce v oblasti zneužívání veřejných zdrojů. Tato oblast má mnohem větší hospodářský dopad nejenom na ekonomiku, ale také na fungování veřejné správy, zejména státního aparátu obecně. Nejvýznamnějšími podtypy korupce v této oblasti jsou nepotismus, klientelismus, zpronevěra veřejných zdrojů, nehospodárné využití veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace a zneužívání ústřední moci při udělování veřejných zakázek. Než se tedy budu zabývat touto druhou oblastí korupce, je důležité si nejprve definovat dva nové pojmy. Prvním pojmem je pojem nepotismus. Nepotismus (z it. nepos vnuk), je způsob uplatňování, upevňování a rozšiřování vlivu významného jedince na společenské struktury prostřednictvím prosazování vlastních příbuzných a oblíbenců do lukrativních a společensky vlivných pozic a rolí.⁹

Tato první definice vyjadřuje podstatu tohoto jevu, protože správně popisuje chování, které se za nepotismus považuje. Příkladem nepotismu může být například dosazení například svého přímého příbuzného na prestižní pracovní pozici jenom na základě existence vztahu „známostí“ a bez objektivního výběrového řízení. K jednomu ze známých případů, které se týkají nepotismu, patří například jmenování Blanky Besserové, dříve Kosinové na místo policejní ombudsmanky.¹⁰

Druhým pojmem, kterým se budu zabývat, je pojem klientelismus. Klientelismus (z lat. Cliens- poslušný) je termín označující upřednostňování přátel a skupin. Je založený na vztahu mezi závislými klienty a jejich patronem. Nejvýraznějším rysem klientského vztahu je uznaná nerovnost zúčastněných stran.¹¹

Vztah je přísně osobní, zpravidla silně emotivně zabarvený ideálem věrnosti, čímž se liší od neosobních vztahů tržního typu. Paradoxní kombinace vzájemné věrnosti a

---

⁸ KELLER, J. *Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme*. PRAHA, SLON 2001, ISBN 978-80-7419-059-9, str. 22,

⁹ ŠTIČKA, M a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. str. 22, TRANSPARENCY INTERNATIONAL, PRAHA 2008

¹⁰ Tamtéž

¹¹ <http://www.novinky.cz/krimi/243393-manzelka-ministra-kultury-se-stala-policejni-ombudsmankou.html>

nekompromisní nerovnosti nebrání tomu, aby byl vztah udržován dobrovolně oběma stranami.

Příkladem klientelismu může být např. nezveřejňování výsledků hlasování jednotlivých radních při jednání hodnotících a výběrových komisí pro výběr nejvhodnější nabídky v rámci veřejné zakázky a možné neobjektivní upřednostňování dodavatele. V této souvislosti je důležitý výzkum, který provedla společnost Transparency International. Tento průzkum měl název Klientelistická mapa stavebních zakázek. Z tohoto průzkumu například vyplývá, že stavební firmy, které realizují stavební zakázky, posílají finanční příspěvky na provoz politických stran.¹²

Považuji za nutné ještě vysvětlit rozdíly mezi klientelismem a nepotismem. Základním rozdílem mezi klientelismem a nepotismem je jejich odlišná vztahová struktura. Nepotismus je založen na rodinných nebo přátelských vztazích, kdežto klientelismus je naopak založen na obchodních vzájemných vazbách. Aby klientelismus mohl fungovat, je nutné, aby obchodní či jiné vztahy byly výhodné pro obě strany, které mají na této struktuře účast.

Dalšími typy korupce, které spadají do oblasti zneužívání veřejných zdrojů, jsou zpronevěra veřejných zdrojů, nehospodárné využití veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace a zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek. Ke zpronevěře veřejných zdrojů může docházet tedy například kvůli skrytým rozpočtovým položkám, kvůli skrytým bonusům k platům. Bonusy jsou totiž vypláceny na odpovědnost vedoucích pracovníků, což je vybavuje mocí vyžadovat od svých podřízených nestandardní úkony. Vytváří se tak korumpovaná síť vzájemných služeb a protislužeb uvnitř samotné organizace veřejné správy.¹³ Z uvedeného je zřejmé, že se druhy korupce v této oblasti prolínají, některé nehospodárné výdaje můžeme zahrnout také do oblasti klientelismu, stejně tak zneužívání úřední moci při zadávání veřejných zakázek může být nepotismem a znamenat také nehospodárné využití veřejných zdrojů, lze si představit i situaci, kdy nepotismus může být navázaný na skryté bonusy k platům.

---

¹² <http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2778>

¹³ ŠTIČKA, M. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. TRANSPARENCY INTERNATIONAL, PRAHA 2008, str. 21

3 Příčiny korupce a její příznaky:

Identifikace korupčních příčin a jejích příznaků je velmi nesnadná, existuje celá řada přístupů a klasifikace.

Dříve než si uvedeme příčiny, které korupce má, je nutné si nejprve definovat pojem veřejná kontrola. Veřejná kontrola tvoří jeden z charakteristických znaků veřejného sektoru. Veřejnou kontrolu dělíme na dva základní druhy. Těmito druhy veřejné kontroly jsou:¹⁴

- Laická kontrola
- Profesionální kontrola

Prvním druhem kontroly je kontrola laická. Tato kontrola spočívá ve veřejné kontrole veřejností. Veřejnost má právo kontrolovat hospodaření státních institucí.

Druhým druhem veřejné kontroly je kontrola profesionální. Profesionální kontrolu provádí například některé státní kontrolní orgány (např. Česká školní inspekce, Státní úřad inspekce práce, úřady daňové správy atd.).

Když jsem definoval, co to je veřejná kontrola, mohu se dále zabývat, tím jaké jsou pravděpodobné příčiny korupce.

První a možná také hlavní příčinou je nedostatek veřejné kontroly. Tento nedostatek veřejné kontroly spočívá pravděpodobně v nízkém zájmu občanů například o veřejné zakázky.

V některých případech se setkáme s tím, že se v některém subjektu vyskytuje nedostatek veřejné kontroly.

Tento nedostatek veřejné kontroly můžeme pozorovat například ve sportu. Tento nedostatek si lze velmi dobře ukázat na příkladu sportovního utkání. Jestliže při sportovním utkání chybí veřejná kontrola, může dojít k tomu, že se oba dva týmy domluví tajně na výsledku daného utkání, a díky tomu jsou všichni spokojeni, i když některý z týmů prohraje. Stejně tak bychom takové příklady mohli nalézt u netransparentně vypsaných veřejných zakázek nebo nezveřejňování výsledků hlasování politiků.

---

¹⁴ <http://ekonomika-otazky.studentske.cz/2008/06/veejn-kontrola.html>

Druhou příčinou korupce je nekontrolovatelná diskrepance. Akademický slovník cizích slov definuje pojem diskrepance jako *neshodu, nesrovnalost, nepoměr, odlišnost, rozpor*.¹⁵

Tato druhá příčina je velmi závažná a spočívá v tom, že veřejní činitelé utajují důležité informace, na které má veřejnost - podle zákona č.106/1999 Sb. O veřejném přístupu k informacím - nárok. Jedná se například o snahu zamezit veřejnosti, aby se mohla seznámit s průběhem a financováním určitých veřejných projektů.

Třetí příčinou korupce jsou nepřehledná a složitá pravidla v daném subjektu. V tomto případě se může jednat o záměrně zavedená složitá pravidla, která se mnohdy vyskytují například ve státní správě. Příklady nepřehledných a složitých pravidel můžeme nalézt v oblasti čerpání finančních zdrojů z fondů Evropského společenství, které Česká republika čerpá v období 2007 – 2013 prostřednictvím 26 operačních programů.

Čtvrtou možnou příčinou korupce je také například absence politické kultury, která je pro prevenci korupce velmi důležitá. Politická kultura je důležitá především v tom, že pokud je proti jakémukoliv politikovi vzneseno obvinění, tak ve vyspělé politické kultuře by měl do bodu vyřešení daného případu odstoupit ze své politické funkce. Ukázkovým příkladem je například nedávné odstoupení teď už bývalého německého prezidenta Wulffa, který odstoupil, kvůli podezření ze zneužití pravomoci, z doby, kdy působil jako zemský premiér v Dolním Sasku.¹⁶

Když jsem tedy uvedl příčiny korupce, je nutné si uvést místa, kde se korupci nejvíce vyskytuje. Korupce se tedy vyskytuje všude kde:¹⁷

- chybí veřejná kontrola, tj. v uzavřených prostředích, která neumožňují veřejný dohled,
- existuje mocenský monopol,
- existují nepřehledná a složitá pravidla, nadbytečná regulace,
- chybí transparentnost (průhlednost, čitelnost) rozhodovacích procesů,

---

¹⁵ KRAUS, J. Nový Akademický slovník cizích slov. PRAHA, ACADEMIA, ISBN 978-80-200-1415-3, str 179

¹⁶ http://zpravy.idnes.cz/nemecky-prezident-wulff-pod-tlakem-fer-rezignoval-fxa-zahranicni.aspx?c=A120217_102748_zahranicni_mad

¹⁷ JANOUŠKOVÁ, E. *Průvodce prevence proti podvodům a korupčnímu jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina*. str. 12

- chybí rovný a otevřený přístup k informacím.

Korupce se tedy objevuje všude tam, kde jsou pro ni vytvořeny vhodné příležitosti v daném systému (organizaci, politickém systému atp.). Při zavádění protikorupčních opatření proto nemá smysl zaměřovat se na jednotlivé osoby, naopak je třeba se zaměřit na vlastnosti a fungování celého systému.

Když jsem uvedl základní příčiny korupce, budu se nyní věnovat indikátorům korupce. Indikátory korupce se dělí na tři základní skupiny. První skupinou jsou indikátory, které se týkají osobního chování zaměstnance. Do této skupiny patří například tyto indikátory:¹⁸

- Příjem pozvání na firemní oslavy bez pracovních povinností
- Nákladný životní styl, který je v rozporu se skutečnými příjmy
- Příjem výhodných nabídek (např. dovolených) od jedné firmy
- Změny v chování (např. přechod k uzavřenosti a odtažitosti)
- Znemožňování kontroly své práce vůči vedoucím či jejich zástupcům

Z výše uvedených indikátorů, je pravděpodobně jedním z nejvíce viditelných a veřejností vnímaných nákladný životní styl. V této souvislosti bychom mohli uvést mnoho zřejmých příkladů osob, například známých politiků, kteří si očividně žili nad poměry. Například v poslední době je hodně veřejně známá kauza šéfa NKÚ Františka Dohnala, který si údajně platil nákladný byt v Praze.

Druhým nejvíce viditelným indikátorem je příjem výhodných nabídek. Jedná se například o předepisování konkrétních léků pacientům, a to nikoliv na základě lékařské diagnózy, ale na základě finanční výhodnosti odběru konkrétní značky léků od určitého dodavatele.

Druhou skupinou indikátorů korupce je skupina Indikátorů, týkajících se úředních postupů. Do této skupiny bychom mohli zařadit například:¹⁹

- Nerespektování úředních postupů
- Urychlován či protahování důležitých rozhodnutí

---

¹⁸ JANOUŠKOVÁ, E. *Průvodce prevence proti podvodům a korupčnímu jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina*. str. 7

¹⁹ JANOUŠKOVÁ, E. *Průvodce prevence proti podvodům a korupčnímu jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina*. str. 8

- Odlišnosti mezi úředním postupem a skutečným průběhem řízení
- Urychlování úředních procesů
- Nedostatečná transparentnost
- Nápadný odklon ceny zakázky od původní nabídky

Prvním nejviditelnějším indikátorem z této skupiny je pravděpodobně nedostatečná transparentnost, kdy veřejnost nemá např. možnost zjistit podrobnosti o veřejných zakázkách.

Druhým nejviditelnějším indikátorem korupce je patrně nápadný odklon od původní ceny zakázky.

Třetí a poslední skupinou indikátorů korupce je skupina indikátorů, které mají vztah k vnějšímu prostředí. Do této skupiny patří tyto indikátory: ²⁰

- Nákladné reklamní dary
- Sponzoring
- Dlouholeté obchodní vztahy k dodavatelům
- Nevysvětlitelný informační náskok některých firem
- Podezřele hodnotné dary ke svátečním příležitostem, neadekvátní pozici darovaného

Z této skupiny indikátorů je pravděpodobně nejvíce viditelným indikátorem nevysvětlitelný informační náskok některých firem. Jedná se například o to, že některé firmy mají informace, díky kterým mají možnost mít větší zisk či lépe investovat volné prostředky na trhu s cennými papíry, než pokud by měli stejné podmínky, jako ostatní firmy.

Na závěr této kapitoly můžeme konstatovat, že pro to, aby mohla korupce vzniknout, je nutné, aby byla zanedbána veřejná kontrola. Toto znemožnění veřejné kontroly se projevuje jednak v rovině utajování informací, na které má veřejnost nárok, a také v tom, že není vůle po zavedení kontrolních mechanismů.

---

²⁰ JANOUŠKOVÁ, E. *Průvodce prevence proti podvodům a korupčnímu jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina*. str. 9

4 Korupce ve společenských vědách:

Oblast korupce je velmi složitá, a je proto velmi obtížné, aby tuto problematiku postihl jeden vědní obor. Některé společenskovědní obory se problematiku korupce pokoušejí reflektovat více, a některé méně. Existují ale společenskovědní obory, které se tuto problematiku pokoušejí reflektovat více, než ostatní společenskovědní obory. Patrně první věda, která se pokouší tuto problematiku nejvíce uchopit, je právní věda.

Tato věda korupci definuje z pohledu trestního práva, a na základě této definice pak v příslušné právní normě stanoví odpovídající trest, který odpovídá rozsahu a společenské nebezpečnosti konkrétního trestného činu.

Druhým vědním oborem, který se korupci analyzuje do hloubky, je etika, která spadá do oblasti filozofie. Obor etika se snaží vymezit filozofické důvody, proč je korupce pro společnost nepřijatelná, a pochopit důvody, proč vzniká.

Třetím vědním oborem, který se etikou velmi vážně zabývá, je sociologie. Sociologie se snaží pochopit společenské mechanismy vzniku korupce, a pokouší se problém korupce sociologicky prozkoumat.

V následujících podkapitolách se pokusím přiblížit pohled jednotlivých vědních oborů, které jsem uvedl výše.

4.1 Korupce a Trestní zákon České Republiky:

Přestože pojem korupce není v českém právu přesně vymezen, přesto můžeme říci, že se této problematice český právní řád věnuje dostatečně.

Hlavním zákonem, který se snaží postihnout jevy (delikty), které s korupcí úzce souvisejí, patří zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákon.

Dříve, než se ale budeme zabývat jednotlivými korupčními delikty, definuji dva důležité pojmy, které jsou pro pochopení právního pohledu na korupci velmi důležité.

Prvním pojmem, který je nutné definovat, je pojem „úřední osoba“. Úřední osoba je v tomto zákoně definována v § 127 zákona č. 40/2009 Sb, Trestního zákona jako: ²¹

- Soudce

---

²¹ §127, zákona č. 40/2009 Sb, Trestní zákon

- Státní zástupce
- Prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České Republiky, člen České vlády, nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci
- Člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci
- Příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie
- Soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce
- Notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní notář
- Finanční arbitr a jeho zástupce
- Fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží, nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci při plnění těchto úkolů.

Tato definice úřední osoby vystihuje všechny činnosti, které vykonává osoba v rámci některé z veřejných funkcí. Osoby, které můžeme zařadit do skupiny osob velmi náchylných ke korupčnímu jednání, jsou například soudce, poslanec, nebo člen senátu, a také člen bezpečnostního sboru. Tato náchylnost pramení především z toho, že tyto veřejné osoby mohou být vystaveny nabídkám ke korupci z důvodu jejich funkcí a také z toho důvodu, že mají určitou moc ovlivnit daný úkon ve prospěch uplácejícího. Další příčinou této zvýšené náchylnosti může být také to, že důsledek rozhodnutí těchto osob velmi výrazným způsobem ovlivňuje životy soukromých osob, zejména z pohledu společenského uplatnění, může znamenat zhoršení postavení v rámci sociálních skupin (rodina, pracovní kolektiv, neformální sociální skupiny) a dále může mít dopad i finančních (ztráta výtěžku, ušlý zisk, pokuta, správní a soudní poplatky apod.).

Druhým pojmem, který si definujeme pomocí trestního práva, je pojem úplatek. Definici najdeme v § 334 č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Tento paragraf definuje úplatek takto:

- Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

Tato právní definice úplatku je přesná a vystihuje všechny důležité aspekty, které uplácení má. Prvním aspektem definice uplácení je získání jakékoli neoprávněné výhody, a druhým důležitým aspektem je již pouhé slíbení, a také vlastní uskutečnění úplatku.

V následujícím textu se budu - s využitím výše uvedených definic a jejich vysvětlení - věnovat jednotlivým deliktům.

Prvním deliktem, který trestní řád definuje, je delikt přijetí úplatku. Tento delikt je definován v § 331 zák. č 40/2009 Sb., Trestního zákona takto:

- Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
- Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let
- Odnětím svobody na dvě léta až osm let, nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán
  - a. Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch
  - b. Spáchá-li takový čin jako úřední osoba
- Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,
  - a. Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo
  - b. Spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch²²

Tento paragraf vyčerpávajícím způsobem vystihuje podstatu toho, co můžeme považovat za přijetí úplatku. Podle mého názoru je důležité, že zahrnuje samotné slíbení úplatku. Kategorizace trestů reflektuje společenskou nebezpečnost jednotlivých trestních činů.

---

²² §331 zákona. č.40/2009 Sb, Trestní zákon

Druhým paragrafem, který definuje další trestný čin, související s korupcí je trestný čin podplacení. Tento delikt je definován v § 332 zákona č. 40/2009 Sb., takto:

- Kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.
- Odnětím svobody na jeden rok až šest let, propadnutím majetku nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,
  - a. spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo
  - b. spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.

Na první pohled by se mohlo zdát, že tyto paragrafy popisují skoro totožný delikt, při bližší laické (neprávní) analýze můžeme najít rozdíl mezi prvním a druhým paragrafem, a zároveň také mezi deliktem přijetí úplatku a jeho poskytnutím, tedy podplacením. Rozdíl je především v tom, že oba paragrafy popisují stejný delikt z hlediska směru uplácení. První paragraf vymezuje a postihuje přijetí, nebo slíbení úplatku. Naproti tomu druhý paragraf vymezuje a postihuje podání, nebo slíbení úplatku jiné osobě.

Posledním deliktem, který spadá přímo do problematiky korupce, je delikt nepřímého úplatkářství. Tento delikt vymezuje § 333 zák. č 40/ 2009 Sb., Trestní zákona. Delikt nepřímého úplatkářství je definován takto:

- Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.
- Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Tento paragraf vymezuje delikt nepřímého uplácení, který spočívá v požadování určité výhody, zde úplatku za to, že daná osoba ovlivní nějakým způsobem určitý proces, nebo verdikt. Ve druhém odstavci se popisuje výše trestu, která je stanovena ve výši dvou let odnětí svobody. Můžeme konstatovat, že i když ve výše uvedeném trestním zákoně není uvedena přesná definice termínu korupce, tak je tento zákon relativně dobrým základem, který postihuje všechny hlavní korupční delikty.

4.2 Korupce a Sociologie:

Problematika toho, jak se na korupci dívá sociologie, jako společensko-vědní disciplína, je komplikovaný. Dříve, než se budu zabývat samotnými sociologickými vlastnostmi korupce, považuji za vhodné podívat se na korupci z širšího sociologického hlediska.

Nejprve je nutné si korupci definovat z pohledu sociologie. Můžeme říci, že sociologická definice korupce je velmi podobná ostatním definicím korupce. Jan Keller definuje korupci jako *snahu přivlastňovat si soukromý zisk z provozu veřejného úřadu či služby*.²³

Tato definice, stejně jako předešlé definice, které jsem uvedl, vymezuje korupci, jako chování, které má za cíl přivlastnit si soukromý zisk z vykonávaného úřadu, nebo z jakékoli služby. Na rozdíl od definic, které jsem uvedl v první kapitole, je tato definice více obecná, a také nevymezuje konkrétní typ pracovních pozic, které mají možnost těchto prostředků zneužít.

Nyní se budu zabývat tím, jak sociologie chápe korupci v širším společenském měřítku. Můžeme se ptát na to co, je příčinou toho, že je korupce v dnešní společnosti rozšířena v tak velké míře. Pravděpodobnou příčinou tohoto stavu je z pohledu sociologie to, že došlo k narušení rovnováhy mezi veřejným sektorem, a soukromým sektorem. V souvislosti s tímto problémem můžeme vymezit dvě základní tendence.

První tendencí je snaha potlačit soukromý sektor. Tuto snahu sledovaly nebo sledují především ty režimy, které přikládaly nebo přikládají velkou roli úloze státu. Jednalo se především o režimy komunistické nebo fašistické.

Druhou tendencí je naopak snaha potlačit veřejný sektor. Tuto snahu můžeme například pozorovat ve Spojených státech amerických, kde dochází k minimalizaci zásahů státu, právě na úkor veřejného sektoru. Jako konkrétní příklad tohoto chování bychom mohli uvést například v souvislosti s americkým zdravotnictvím, které je zcela postaveno na tržní konkurenci.

Vztah mezi těmito dvěma uvedenými sektory velmi dobře vyjádřil zakladatel sociologie Émila Durkheima, který tento spor přirovnal ke sporu mezi profánním a posvátným.²⁴

---

²³ KELLER, J. *Nová sociální rizika, a proč se jim nevyhneme*. PRAHA, SLON, 2011, ISBN 978-80-7419-059-9, str. 30,

²⁴ KELLER, J. *Nová sociální rizika, a proč se jim nevyhneme*. PRAHA, SLON, 2011, ISBN 978-80-7419-059-9, str. 28,

Můžeme si položit další otázku, a to je otázka toho, co je plodem korupce. Můžeme říci, že hlavním plodem korupce je pravděpodobně rostoucí tlak soukromého sektoru na veřejný sektor, a jeho postupné prorůstání do sektoru veřejného.

Jako příklad tohoto prorůstání si můžeme uvést například zavedení školného, které hraje do karet bankovním institucím, nebo také uzákonění povinnosti občanů přispívat do soukromých penzijních fondů, jako třetího pilíře penzijního pojištění.

Poté, co jsem shrnul vztah mezi definicí korupce a sociologie, přikročím k analýze vlastností korupce a jejím příčinám, a to na základě již výše zmíněného sociologického přístupu.

Aby mohlo dojít ke vzniku korupce, je nutné, aby bylo splněno několik základních podmínek. První podmínkou pro to, aby mohla korupce vzniknout, je, tzv. korupční klima. Sociologové toto korupční klima definují nejčastěji jako *soubor kolektivních představ, resp. kulturních vzorů, jež zneužívání úředních pravomocí, dávání a brání úplatků činí pro obyvatele samozřejmým a zvykem omluvitelným zvykem* “. ²⁵

Korupční klima vzniká tehdy, jestliže se korupce jako chování stane všeobecně uznávaným a přijímaným chováním. To můžeme velmi dobře ukázat na příkladu totalitních společností, především na minulém totalitním režimu u nás. Je totiž velmi pravděpodobné, že korupce opanovala celý společenský systém. ²⁶

Na tomto příkladu si můžeme povšimnout toho, že korupční klima má dvě stránky. První stránkou je stránka flexibilní, druhou stránkou stránka stabilní. Flexibilní stránkou je emotivní podtext, ve kterém jde více o její emotivní nálady a jiné věci spojené s emocemi. Naproti tomu stabilní stránka v sobě obsahuje spíše obecnou korupční kulturu a korupční normy. ²⁷

Druhou základní podmínkou pro vznik korupce jsou korupční normy, jako alternativa k oficiálním společenským normám. V souvislosti s korupčními normami můžeme hovořit o dvou základních rovinách. Jedná se o rovinu sociální a rovinu individuální.

---

²⁵ FRIČ, P. *Korupce-deviantní chování, nebo sociální dezorganizace*. SOCIOLOGICKÝ ČASOPIS, 2001, VOL 37, str. 66

²⁶ FRIČ, P. *Korupce-deviantní chování, nebo sociální dezorganizace*. SOCIOLOGICKÝ ČASOPIS, 2001, VOL 37, str. 67

²⁷ Tamtéž.

Hovoříme-li o korupci z individuálního hlediska, můžeme říci, že se jedná o čin každého jednotlivce. Z toho vyplývá, že pokud by byla korupce tvořena jenom těmito jednotlivými a navzájem nesouvisejícími jevy, patrně by se velmi rychle rozpadla.

Jestliže ale budeme o korupci hovořit jako o systému, bude situace zcela jiná. Korupce v tomto případě je schopna nátlaku na jednotlivce. Jednotlivec, který uznává oficiální normy, nebo který není schopen korupčního jednání, to bude mít v tomto systému velmi těžké.

Aby mohla korupce vzniknout, musí ve společnosti objevit slabá místa, která vznik korupčních norem umožňují.

První podmínkou pro vznik těchto norem je tzv. (culture conflict). Jedná se o to, že vedle sebe existují dva systémy oficiálních norem, které si nějakým způsobem odporují. Druhou podmínkou pro vznik korupčních norem je tzv. (breakdown). V tomto případě se jedná o to, že některé normy zastarávají, nebo mají problém s regulací určitého problému již od začátku.

Třetí a poslední podmínkou pro vznik korupčních norem je tzv. normlessness. Jedná se o případ, kdy normy zcela chybí, nebo ještě nebyly vytvořeny.²⁸

Poté, co jsme si definovali korupci ze sociologického hlediska, uvedli jsme si dvě základní tendence, které mají na korupci vliv, také jsme si uvedli termíny související s korupcí, můžeme se přesunout k následující kapitole.

---

²⁸ FRIČ, P. *Korupce-deviantní chování, nebo sociální dezorganizace*. SOCIOLOGICKÝ ČASOPIS, 2001, VOL 37, str. 67

4.3 Korupce a Etika:

Dříve než se budeme zabývat tím, jaký je pohled etiky na korupci, je nejprve nutné si korupci definovat. Jedna z dobrých definic korupce se nalézá v anglickém slovníku Collins. Tento slovník definuje etiku jako *a moral principle or set of moral values held by an individual or group*.²⁹ Podle této definice je etika morální princip, nebo morální zásada jednotlivce, nebo skupiny. Etika se zabývá tím, existuje-li jednání samo o sobě, nebo zda je součástí jednání také cíl jednání.

Pohled etiky jako jedné z filozofických disciplín na problematiku korupce není jednoznačný. Tato nejednoznačnost pramení z toho, že v etice, jako jedné z filozofických disciplín, existuje nejenom mnoho teorií, ale etika také pokládá velmi zajímavé otázky, které se nepřímě k problému korupce vztahují. Proto, abychom aspoň částečně pochopili to, jak se na problém korupce etika dívá, je nezbytné uvést některé základní problémy, které etika řeší.

Prvním problémem, který etika nastoluje, a který má vliv nejenom na problém korupce, ale na chování a jednání člověka vůbec, je problém svědomí. Svědomí je totiž prvním činitelem, který hodnotí chování každého člověka. Pojem praktický rozum do etiky zavedl jeden z nejznámějších a největších filozofů starověku Aristoteles. Ten také rozdělil praktický rozum na dva základní druhy:

- Teoretický rozum vychází z toho, co je zvláštní, proměnné, empirické, co je dáno ve zkušenosti, a vystupuje k všeobecnému a tak dosahuje k všeobecnosti vědecké teorie. Jeho cílem je pravda, o níž usiluje o ni samotnou.
- Praktický rozum vychází od všeobecného, od dobra jakožto cíle jednání, a toto všeobecné vztahuje na konkrétní situaci, na konkrétní jednání, ke kterému má dojít.³⁰

Z těchto dvou druhů rozumu můžeme vyvodit, že praktický rozum má dvě základní funkce.

První funkcí praktického rozumu je posoudit konkrétní situaci a jednání, které z této situace vyplývá.

---

²⁹ <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ethic>

³⁰ ANZENBACHER, A. *Úvod do Filozofie*. PRAHA, PORTÁL, 2004, ISBN 80-7178-804-X, str. 283,

Druhou funkcí praktického rozumu je, jak vycházet ze zkušenosti na základě této zkušenosti jednat v té konkrétní situaci.

Rozum je tedy nástrojem, který nám říká, co máme v dané situaci dělat. V souvislosti s výše uvedenými vlastnostmi praktického rozumu (svědomí) vyvstává otázka, zda existuje nějaký všeobecný princip, který lze aplikovat na určitou situaci. Tento základní princip nazýváme tzv. Mravní a priori. Tímto problémem se zabývalo mnoho filozofů, ale nejznámější definice mravního a priori definovali Tomáš Akvinský a Imanuel Kant. První definice mravního a priori je definice Tomáše Akvinského. Tomáš Akvinský tedy definuje mravní a priori jako: Dobré je nutno konat a Zla je nutné se vyvarovat.³¹ Tato definice je velmi obecná a nelze se podle ní v běžném životě řídit.

Naopak nejznámější a nejvíce použitelnou definicí mravního a priori je kategorický imperativ Immanuel Kanta. Kantův kategorický imperativ je mnohem přesnější, a také lépe aplikovatelný jak na lidské jednání obecně, tak také na takové na jednotlivé problémy, kterým problémem korupce je. Kantův kategorický imperativ zní: „jednej tak, aby se maxima tvého jednání stala všeobecně uznávaným zákonem.“ Tento Kantův výrok je pro nás a pro naši argumentaci velmi důležitý, protože vystihuje jeden z hlavních problémů etického chování v lidské společnosti. Pokud bychom tento výrok vztáhli na problém korupce, tak můžeme konstatovat, že vystihuje její hlavní příčinu. Touto příčinou jsou lidé. Jednak lidé tvoří jak individuální korupci, tak díky nim se tvoří i korupční systém. Právě na to upozorňuje tento Kantův výrok. Pokud chceme posuzovat naše jednání, musíme mít neustále na mysli, to, že nás budou hodnotit ostatní, a také to, že tím dáváme příklad ostatním, a že naše chování se může stát návodem nebo vzorem pro ostatní. A toto můžeme aplikovat i na problém korupce. Pokud se například ve firmě, kde se korupční jednání nevyskytuje, někdo chová korupčním způsobem, je pravděpodobné, že se zde toto chování postupně může rozšířit - samozřejmě v závislosti na úrovni vnitřního prostředí ve firmě, na uznávaných etických hodnotách, které většina osob uznává. Mnohem větší pravděpodobnost k tomu, že se takové jednání stane vzorem, bude v případě, pokud se tímto způsobem bude chovat jedinec, který má formální nebo přirozenou autoritu, nebo v prostředí s určitou politickou kulturou. Právě v naší současné vysoké politice bychom našli hned několik příkladů. Jednání vysoce postavených politických představitelů nastavuje určité „vzorce

---

³¹ ANZENBACHER, A. *Úvod do Filozofie*. PRAHA, PORTÁL, 2004, ISBN 80-7178-804-X, str. 283,

chování“ pro ostatní a stává se tak nebezpečně „všeobecně uznávaným zákonem“ Toto si můžeme ukázat třeba na příkladu Víta Bárty, který pravděpodobně uplácel členy své vlastní strany, a který bude za toto údajné korupční chování stát před soudem.

Druhým problémem, který etika nastoluje, a který nepřímo souvisí s korupcí a s lidským jednáním, je problém norem. Etika definuje normu jako jakékoliv pravidlo, které je platné v sociálních útvarech.³² Tuto definici jsem uvedl proto, abych si mohl položit otázku, která přímo souvisí se záležitostmi norem.

Touto otázkou je to, zda jsou normy, jako souhrn určitých nepsaných pravidel, vůbec potřeba. Etika, aby na tuto otázku odpověděla, užívá dva základní argumenty. Prvním a zároveň také hlavním argumentem, který etika užívá pro to, aby obhájila nutnost a potřebnost norem, je argument „dialektiky svědomí“. Dialektika svědomí spočívá ve dvou rovinách.

V první rovině posuzuji své chování jako správné a dobré, a tudíž chci, aby se stejným způsobem chovali ostatní.

Druhá rovina je rovina subjektivní, protože jde pouze o moje uvažování. Z této dialektiky svědomí vyplývá hlavní důvod pro to, abychom mohli odůvodnit nutnost norem. Jestliže by se totiž každý choval jenom podle svého přesvědčení, a toto svoje mravní přesvědčení vnucoval ostatním členům společnosti, mohlo by velmi pravděpodobně dojít až ke zhroucení této společnosti. Právě proto je nutné, aby se společnost shodla na nějakém minimálním mravním kodexu, nebo mravních normách, protože tento společenský konsensus zajišťuje její fungování. Normy jsou tedy nejenom nutné, ale také bytostně nepostradatelné.

V této kapitole jsem jenom stručně upozornil na dvě hlavní etické teze, které jsou důležité pro to, abychom je mohli aplikovat na problematiku. Etika jako jeden z oborů filozofie tedy nemá za úkol hodnotit konkrétní chování, ale spíše dává návod, jakým způsobem se má dané chování hodnotit.

5 Zdroje starozákonní etiky:

Dříve než se budu zabývat tím, jaké jsou hlavní zdroje starozákonní etiky, je nutné si připomenout definici etiky. Z definice etiky, která je uvedena v předchozí kapitole

---

³² ANZENBACHER, A. *Úvod do Filozofie*. PRAHA, PORTÁL, 2004, ISBN 80-7178-804-X, str. 288

vyplývá, že etika je morální princip, nebo také morální zásada jednotlivce nebo skupiny. Když jsme si připomenuli definici etiky, můžeme pokračovat k uvedení hlavních zdrojů starozákonní etiky. Můžeme říci, že hlavními zdroji, ve kterých můžeme nalézt bohatou etickou inspiraci, tvoří především starozákonní zákoníky. Jedná se zejména o Knihu Smlouvy, Deuteronomistický zákoník, a Zákon svatosti.³³

Prvním výše uvedeným zákoníkem, kterým se budu krátce zabývat, je Kniha Smlouvy. Tento zákoník nalezneme v kapitole, která následuje bezprostředně po předání Desatera na Hoře Sinaj. Přesným místem, kde se tento zákoník nachází v knize Ex 20,22-23,19. Tento zákoník kodifikuje různá právní ustanovení. Jedná se například o ustanovení upravující otroctví, krádež, zpronevěru, nebo společenskou spravedlnost.

Dalším zákoníkem, který tvoří další zdroj starozákonní etiky je Deuteronomistický zákoník. Tento zákoník nalezneme v knize Dt, konkrétně v Dt 12-26. Tento zákoník bychom mohli chápat dvěma způsoby.

Prvním způsobem, jak tento zákoník chápat, je jako doplnění a upřesnění Knihy smlouvy. Nejedná se tedy o náhradu, ale spíše o jeho aktualizaci a interpretaci.³⁴ Druhým způsobem jak tento zákoník můžeme chápat je, že se jedná o samostatný zákoník.³⁵

Obsah Deuteronomistického zákoníku je podobný obsahu Knihy smlouvy. Rozdíl mezi těmito dvěma zákoníky je zejména v tom, že se Deuteronomistický zákoník také upravuje například problematiku nečistých zvířat, nebo výročních slavností.

Posledním zákoníkem, který tvoří třetí hlavní zdroj starozákonní etiky, je Zákon svatosti. Tento zákoník se nachází v knize Leviticus. Zákoníky, které upravují společenský život Izraele, můžeme nalézt v celé této starozákonní knize. Tento zákoník bychom mohli rozdělit na čtyři části, které upravují odlišná hlediska společenského života. První část tohoto zákoníku se zabývá druhy obětních řádů. Jedná se například o řád hodu oběti pokojné, který upravuje pravidla obětování dobytčete k obětnímu hodu.

Druhá část tohoto zákoníku upravuje pravidla pro službu kněží. Jedná se například o řád upravující čistotu a svatost kněží.

---

³³ MACKERLE, A. *Úvod do studia Pentateuchu*. ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008, str. 61

³⁴ MACKERLE, A. *Úvod do studia Pentateuchu*. ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008, str. 73,

³⁵ Tamtéž

Třetí a čtvrtá část tohoto zákoníku má několik společných prvků. V obou těchto částech například nalezneme pravidla, která upravují pravidla pohlavního života, nebo také velmi podobná pravidla upravující styk s malomocnými.

Když jsem krátce nastínil obsah výše uvedených zákoníků, je nutné si ještě uvést, které zákoníky reflektují problémy, související s korupcí. Hlavními zdroji, které se zabývají problémem korupce a jevy s ní souvisejícími, je Kniha Smlouvy a Deuteronomistický zákoník. Přesné umístění těchto dvou hlavních etických zdrojů je následující.

První zdroj se nachází v knize Ex 23,1.16. Tato kapitola má název požadavek spravedlnosti, zabývá se společenskou spravedlností a tím, jak by měla tato společenská spravedlnost vypadat.

Druhé dva zdroje se nalézají v knize Deuteronomium, konkrétně v Dt 16, 18-21 a v Dt 27, 1-26. První z výše uvedených zdrojů se zabývá pravidly pro soudce, tedy tím, jak má soudce svůj úřad vykonávat spravedlivě. Druhý zdroj se nalézá v kapitole, ve které Mojžíš dává lidu upozornění, aby plnil Hospodinovy příkazy. Můžeme tedy říci, že se ve Starém zákoně skutečně vyskytují etické zdroje, které mají k problematice korupce co říci.

5.1 Přístup k etice ve Starém zákoně:

Etiku v Bibli a ve SZ zákoně bychom mohli rozdělit na dvě roviny. První rovina etiky, která je ve Starém Zákoně obsažena, je rovina právní. Nemůžeme totiž pominout to, že se bibličtí autoři, při tvorbě právního řádu potřebného pro chod izraelského národa do jisté míry inspirovali od národů na blízkém východě. *Hlavním zdrojem inspirace při tvorbě izraelského právního systému byly především právní řády blízkovýchodních národů. Jedná se především o Chamurabbiho zákoník, nalezený roku 1700, dále také ještě starší sumerský zákoník Lipit-Ištar a akádský zákoník Ešnunna*³⁶

Jestliže totiž porovnáme tyto zákoníky, dojdeme k závěru, že právní styl těchto právních systémů je stejný. Jedná se o tzv. kazuistickou formu, tzn., *Když se stane..., za těchto podmínek, musí se tak a tak stát*³⁷.

Druhá etická rovina, která se ve Starém Zákoně vyskytuje, je rovina teologická. Tato rovina je reprezentována pojmem zjevená morálka. Dříve, než se budeme zabývat

³⁶DUKA, D. *Úvod do písma sv. Starého Zákona*. Dostupné na: <http://krystal.op.cz/pub/udps2.htm>

³⁷ tamtéž

podrobně Starozákonní Etikou v teologickém smyslu, je nutné si nejprve pojem zjevená morálka vysvětlit. Pojem zjevená morálka vyjadřuje smlouvu mezi izraelským lidem a mezi Bohem, který si izraelský lid vybral za svůj, a který tento svůj lid vyvedl z Egypta, a zaslíbil mu zemi. Pojem zjevená morálka tedy znamená smlouvu, do které patří především zákoníky jako například Zákon svatosti, nebo Deuteronomistický zákoník. Součástí této zjevené morálky je také Desatero. V desateru jsou obsaženy boží příkazy, díky kterým může být izraelský národ s Bohem, být Bohu věrný. Na desatero, jako na jeden ze zdrojů starozákonní morálky bychom se mohli dívat ze dvou rozdílných hledisek.

Prvním hlediskem, jak se na desatero dívat, je hledisko Boží iniciativy. *Morálka, i když není nedůležitá, je na druhém místě. Prvním místem zaujímá stvořitelská Boží iniciativa, která se teologicky vyjadřuje pojmem daru. Z biblického hlediska je morálka založena na předem daném daru života, rozumu a svobodné vůli (stvoření) a také, na zcela nezasloužené nabídce privilegovaného důvěrného vztahu s Bohem (smlouva). Morálka tedy není na prvním místě odpovědí člověka na boží nabídku, ale je zjevením Božího záměru a Božího daru. Jinak řečeno, pro Bibli je morálka důsledkem zkušenosti s Bohem, nebo také důsledkem zkušenosti, která je člověku Bohem dána zcela nezaslouženě a zdarma, a ve které působí Bůh.*³⁸

*Druhým hlediskem je to, že Zákon sám o sobě, je nedílnou součástí Božího daru. Tento zákon nelze prezentovat jen, právně, nebo lidsky, ale také teologicky. Tento zákon, tedy Bible sama nazývá pojmem „cesta“ (hebrejsky derek, řecky hodos), tedy cesta, které je třeba se držet.*³⁹ Tato dvě hlediska tedy tvoří celistvý obraz Starozákonní morálky, která byla vytvořena v určité době a v určitém sociálním prostředí. Pokud se tedy budeme chtít podívat na Starozákonní etiku bližším pohledem, tak nám vyvstane praktický problém. Tímto problémem je otázka aplikace starozákonní etiky (např. Kniha Smlouvy, Deuteronomistický zákoník) na problémy dnešní doby.⁴⁰

Dříve, než se pokusíme tento teoretický problém vyřešit, musíme si nejprve přiblížit to, jaké jsou druhy etiky ve starém Zákoně. Prvním druhem je tzv. *Etika počátků*. Tato etika má následující vlastnosti. Těmito vlastnostmi jsou vnějškovost, komunitní

---

³⁸ Papežská Biblická Komise. *Bible a Morálka: Biblické Kořeny Křesťanského Jednání*. KOSTELNÍ VYDRŽÍ: Karmelitánské nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-7195-367-8, str. 14,

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž

charakter a převážně záporné formulace morálních požadavků. Aplikace tohoto druhu etiky na dnešní dobu je velmi obtížná právě kvůli uvedeným vlastnostem této etiky, protože naše společnost je již na mnohem vyšší společenské úrovni. Druhým druhem starozákonní etiky je *Etika potencionálně velmi bohatá*. Tento druh starozákonní etiky je naopak na dnešní dobu a její společenské problémy velmi dobře aplikovatelný, především díky tomu, že etiku počátků chápeme ne jako zdroj příkazů a zákazů, ale jako zdroj univerzálních morálních zásad, které jsou dobře aplikovatelné na celé lidstvo, a které mají časový přesah.

5.2 Analýza vybraných Starozákonních zmínek o korupci:

Přestože Izraelská starozákonní společnost pravděpodobně netrpěla problémem korupce a jevy s ní souvisejícími tolik jako dnešní společnost, přesto můžeme říci, že se korupce a související jevy ve starozákonní době také vyskytovaly. Tento trend můžeme vyvodit z toho, že se ve Starém Zákoně nalezneme mnoho veršů, které slovo úplatek zmiňují přímo. V této kapitole se budu zabývat zmínkami, ve kterých je slovo úplatek přímo zmíněno. Jedná se o tyto starozákonní verše: ⁴¹

- Neprijmeš úplatek, neboť úplatek oslepuje ty, jež vidí, a podvrací jednání spravedlivých. (Ex 23,8)
- Vždyť Hospodin, váš Bůh, je Bohem bohů a Pánem pánů, Bohem velkým, mocným a hrozným, který nikomu nestrání a nepřijímá úplatek, (Dt 10,17)
- Nepřevrať právo a nestráň lidem. Nepřijímej úplatek, protože úplatek oslepuje oči moudrých a podvrací jednání spravedlivých. (Dt 16,19)
- Proklet buď ten, kdo vezme úplatek, aby zabil člověka a prolil nevinnou krev. A všechen lid ať řekne: Amen. (Dt 27,25)
- Ten, kdo chodí v spravedlnosti a mluví, co je správné; kdo zavrhuje nekalý zisk z vydírání, vytrásá ruce, aby nepřijal úplatek, kdo zavírá uši, aby neslyšel o prolití krve, a přivírá oči, aby se nedíval na zlo. (Iz 33,15)

Vybrané verše jsou pro zhodnocení vhodné ze dvou důvodů. Prvním důvodem vhodnosti těchto veršů je to, že je v těchto verších zmíněno slovo úplatek přímo.

Druhým důvodem, proč jsou tyto verše pro analýzu vhodné je to, že se dají velmi dobře použít pro pozdější aplikaci v následující kapitole. Dříve ale, než tyto verše začneme

---

⁴¹ Český studijní překlad

analyzovat, je nutné si stanovit přesná měřítka, podle kterých budeme analýzu výše uvedených veršů provádět.

Mezi zvolená hodnotící měřítka tedy patří forma, kterou daný verš má, kontext ve kterém se daný biblický verš nachází a také literární druh daného verše.

Když byla stanovena hodnotící měřítka, můžeme přejít k analýze daných veršů. Prvním měřítkem, podle kterého budeme analyzovat dané verše je forma, kterou daný konkrétní verš má.

Podrobíme-li výše uvedené verše analýze z hlediska, formy zjistíme, že bychom tyto verše mohli rozdělit do několika skupin.

První skupinu tvoří verše, které mají oslavný charakter. Do této skupiny patří pouze jediný verš, a to v pořadí druhý výše uvedený verš. Podíváme-li se na smysl tohoto verše, zjistíme, že tento verš hovoří o boží velikosti, a o tom že žádný člověk si nemůže vymoci boží přízeň jinak, než poctivým plněním božích příkazů.

Druhou skupinu veršů tvoří verše, které mají formu příkazu či zákazu. Jedná se o první a třetí uvedený verš. Oba dva tyto verše mají formu příkazu a navíc velmi dobře popisují, následky, které uplácení má, tedy převrácení spravedlnosti a morální slepotu.

Třetí skupinu tvoří verše, které mají formu kletby. Z výše uvedených veršů sem patří čtvrtý uvedený verš. Tento verš jasně stanovuje trest pro toho, kdo díky úplatku dopustí smrt člověka.

Čtvrtou skupinu tvoří verše, které mají formu zaslíbení. Do této skupiny patří poslední výše uvedený verš. Tento verš slibuje člověku, který plní Boží příkazy, a chová se ke všem spravedlivě, hojnou odměnu. Tato odměna je popsána zejména v tomto verši: ⁴²

Ten bude přebývat na výšinách, nepřístupné vrcholky skal mu budou nedobytným hradem, bude mu dán chléb, vody mu potečou neustále. (Iz 33,16)

Když byla provedena analýza, jejímž cílem bylo analyzovat formu daného verše, můžeme přejít k další nezbytné věci, která je nutná pro to, abychom mohli provést analýzu biblického kontextu, a to je přiblížení obsahu knih, ze kterých bylo čerpáno.

---

⁴² Český studijní překlad

První knihou, ze které bylo čerpáno, je kniha Exodus. Název exodus vychází z polatinštěného řeckého názvu Exodos, neboli vyjití z Egypta.⁴³ Toto slovo velmi přesně popisuje hlavní děj této starozákonní knihy. Kniha Exodus popisuje cestu Izraelského národa z Egyptského otroctví. V této knize se nachází pro Izraelský národ dvě velmi důležité události. Mezi tyto události patří především Předání desatera, knihy smlouvy a zřízení svatyně, která měla Izraelskému lidu sloužit po dobu putování pouští.

Druhou knihou, ze které bylo čerpáno, je Kniha Deuteronomium. Jméno této knihy má původ v hebrejském slově d'bārím, které znamená slova, podle prvního verše, který zní: Toto jsou slova (1,1), řecky Deuteronomion (= Druhý zákon nebo opakování Zákona, srov. 17, 18) a polatinštěně Deuteronomium.⁴⁴

Tato kniha se dělí na tři části. První část popisuje další putování izraelského lidu k hranicím zaslíbené země. V druhé části se nalézá opakování desatera a opakování právních ustanovení upravujících život izraelského lidu. Tato právní ustanovení dělíme na dvě části. První část tvoří ustanovení, která mají za cíl uspořádat život izraelského lidu, a druhou část těchto ustanovení tvoří předpisy stanovující například. Ve třetí části se nachází Mojžíšovi závěrečné řeči, ve kterých lidu připomíná, co se stane, když lid nebude následovat boží nařízení.

Třetí a poslední knihou, z které bylo čerpáno, je kniha Izajáš. Tato kniha hovoří o tom, že na izraelský lid útočí jiné blízkovýchodní národy. V knize Izajáš jsou - stejně jako v ostatních knihách starého zákona - obsaženy různé literární žánry, nejčastěji se jedná o různé prorocké výroky.

Když jsme si přiblížili obsah knih, ve kterých se dané verše nacházejí, můžeme se podívat na zařazení daných veršů, a na to, jakého literárního druhu jsou.

První skupinu veršů tvoří verše, které se nacházejí v knize Deuteronomium. Jedná se o tyto verše: Dt 10:17, Dt 16:19, Dt 27,25.

První uvedený verš se nachází v kapitole, ve které se nacházejí Výzvy k následování. Tato kapitola hovoří o tom, že Bůh si Izraelský lid vyvolil, chce s tímto lidem mít pevný vztah, a chce po lidu Izraele, aby následoval jeho přikázání a plnil smlouvu.

---

⁴³ Bible, Písmo Sváté Starého a Nového Zákona. Český ekumenický překlad (včetně Deuterokanonických knih). Česká Biblická společnost, 2005, ISBN 80-85810-37-9, str. 64,

⁴⁴ Starý zákon, Překlad s výkladem, 3-Numeri-Deuteronomium. PRAHA, KALICH, 1974, str. 181

Druhý uvedený verš se nachází v kapitole, ve které se opakují různá právní ustanovení. V této kapitole se opakuje Kniha smlouvy, ve které se nacházejí různá právní ustanovení sloužící k tomu, aby mohla Izraelská společnost fungovat. Z toho můžeme odvodit, že i druhý uvedený verš patří svým druhem mezi právní texty.

Třetí výše uvedený verš se nachází v části, ve které se nacházejí Závěrečné řeči. Tato kapitola hovoří o následcích nevěrnosti Izraelského lidu. Z obsahu této knihy můžeme tedy odvodit literární druh druhého verše. Jedná se o kletbu, která má za cíl stanovit trest za nevěnost k Hospodinu a jeho příkazům.

Když jsme si výše uvedené verše zařadili a stanovili literární druh těchto veršů, můžeme přejít k dalším uvedeným veršům.

První verš, který jsem uvedl, se nachází v Ex 23, 8. Tento verš se nachází v části, která následuje po předání Desatera, a ve které jsou obsažena právní ustanovení, která mají Souhrnný název Kniha smlouvy. Proto také tento verš řadíme mezi právní texty.

Poté co jsme si stanovili literární druh prvního verše, můžeme přejít k dalšímu uvedenému verši, který se nachází v Iz 33:15. Literární druh tohoto verše je proroctví, které upozorňuje na to, že Hospodin zůstane svému lidu věrný.

Dříve, než se budeme věnovat další kapitole, je nutné si shrnout výše uvedené poznatky. Prvním měřítkem, podle kterého jsem dané verše hodnotil, byla forma, jakou daný verš má. Na základě tohoto měřítka tedy rozlišujeme verše, které mají podobu oslavy, příkazu či zákazu, kletby a zaslíbení.

Druhým měřítkem, podle kterého jsem dané verše analyzoval, byl kontext, ve kterém se daný verš nachází. Na základě tohoto měřítka tedy rozlišujeme to, kde se výše uvedené verše nalézají. Jedná se o knihu Exodus, Deuteronomium a Knihu Izajáš.

Posledním měřítkem, podle kterého jsem výše uvedené verše analyzoval, bylo měřítko literárního druhu verše. Podle tohoto měřítka uvedené verše dělíme na právní texty, nebo výzvy k následování.

Analytická část:

6 Úvod:

Poté, co jsme se v teoretické části zabývali problematikou korupce, na tuto problematiku jsme se podívali z pohledu tří společenskovedních disciplín, a také se seznámili s problematikou starozákonní morálky, budeme se v této části zabývat samotnou aplikací starozákonní etiky a zhodnocením konkrétního případu ze společenskovedního hlediska.

6.1 Aplikace Starozákonní etiky na případ Biolih:

Historie korupce a korupčních kauz je v České republice velmi dlouhá. Můžeme říci, že moderní historie korupce sahá do doby rozdělení tehdejšího Československa v roce 1993. Velký nárůst korupce můžeme pozorovat od doby kuponové privatizace, až do dnešní doby. Toto vývojové období naší republiky můžeme charakterizovat jako období velmi překotné, období, ve kterém byla česká veřejnost svědkem mnoha závažných korupčních kauz.

Mezi nejznámější a také největší korupční kauzy patří podle mého názoru případ Biolih, ve kterém šlo o ovlivnění státní úředníků.

Pozadí tohoto případu je následující. Případ Biolih začal v roce 2005, kdy známí lobbyista získal finanční částku ve výši 15 mil Kč. Tato částka měla sloužit k ovlivnění osob, podílejících se na výrobě bioethanolu, pro kterou stát chystal nová regulační pravidla.

Během vyšetřování tohoto případu se však nepodařilo prokázat, že by finanční prostředky sloužily jako úplatek k obstarání věci veřejného zájmu. Soud došel k názoru, že se mělo jednat o řádnou půjčku, která byla poskytnutá fyzické osobě. Můžeme říci, že tento případ byl v několika ohledech významný.

Prvním ohledem, je to, že tento případ byl zařazen do zprávy, kterou vydal ÚOOZ. Tato zpráva měla za cíl upozornit na to, že, organizovaný zločin prorůstá do státní správy.

Druhým ohledem, díky kterému je tento případ významný, je že se jedná o nový trend, ve kterém se policejní orgán zabývající organizovanou zločinem, zejména pak obecnou

kriminalitou, vyšetřoval případ úplatkářství, aniž by s tímto druhem zločinu měl dostatečné zkušenosti.

Třetím důležitým ohledem je to, že trestní stíhání tohoto případu bylo zastaveno proto, že skutek není trestným činem.

Čtvrtým a posledním ohledem je skutečnost, že se lze domnívat, že se trestní stíhání ocitlo v důkazní nouzi, neboť se nepodařilo dostatečně zdokumentovat, že obdržené finanční prostředky sloužily k uplácení osob, které se podílely na rozhodování o veřejné zakázce, která později ani nebyla uskutečněna.

Když byl stručně uveden konkrétní korupční případ, jeho průběh a to čím, byl tento případ pro dnešní dobu významný, je nutné přejít k aplikaci starozákonní etiky, potažmo veršů, které byly vybrány v předešlé kapitole.

Jestliže budeme aplikovat verše, které byly uvedeny v předešlé kapitole, musíme pominout pohled, jakým se na korupci dívá dnešní společnost, protože pohled dnešní moderní společnosti postrádá náboženský rozměr, který je pro Izraelity velmi důležitý, a který je pro aplikaci nezbytný.

Budeme-li tedy se na tento případ dívat pohledem starozákonní etiky, dojdeme k tomu, že starozákonní etika zastává tři základní pohledy.

Prvním pohledem starozákonní etiky na chování lidí, kteří byli aktéry tohoto případu, je pohled právní, který korupci odmítá, jako věc, která brání spravedlivému fungování dané společnosti. Tento prvý pohled zastávají verše nalézající se v Ex 23,8 a v Dt 16,19 a v Dt 10,17. Prvé dva uvedené verše tedy apelují na státní úředníky, kteří byli zainteresováni v této kauze, aby se rozhodovali podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, a aby se rozhodovali podle toho, co ve veřejném zájmu nejlepší. Třetí uvedený verš bychom mohli vztáhnout na státní správu a orgány, které tyto případy vyšetřují, aby se nenechaly uplácet.

Druhým pohledem starozákonní etiky na tento případ je pohled společenský. Tento pohled zastává především verš nalézající se v Dt 27,28. Tento verš primárně korupci a uplácení odsuzuje, ale také říká, že korupci má společnost jednoznačně odsoudit.

Třetím pohledem je pohled, který je pohledem etickým, a který se zaměřuje na jednotlivce. Tento pohled zastává verš, který se nachází v Iz 33,15. Tento verš je

jakýmsi zaslíbením, které dává kladný příklad toho, co čeká toho, kdo jedná spravedlivě. Toto zaslíbení se nevztahuje jenom na aktéry v uvedené kauze, ale také na státní úředníky obecně, a jiné veřejné činitele obecně.

Když jsme tedy aplikovali starozákonní etiku na výše uvedený případ, je nutné pohled starozákonní etiky nějakým způsobem shrnout. Můžeme tedy říci, že pohled starozákonní etiky je ke korupci velmi odmítavý, jako něco, co jednak způsobuje rozpad společnosti, a jako něco, co je v rozporu s desaterem, které tvoří základ pro knihu smlouvy, která z desatera vychází.

6.2 Zhodnocení vybraného případu z hlediska práva, etiky, sociologie:

Poté co jsme v předešlé kapitole aplikovali starozákonní etiku a shrnuli pohled Starozákonní etiky, můžeme přejít k hodnocení tohoto případu.

Prvním hlediskem, kterým budu tento případ hodnotit je hledisko právní. Z právního hlediska je tento případ významný především ze dvou důvodů. Prvním důvodem bylo to, že tento případ byl pravděpodobně jedním z prvních korupčních případů, které se dostaly před soud.

Druhým důvodem, proč byl tento případ významný, bylo to, že v českém právním řádu dosud neexistovala daná skutková podstata.

Druhým hlediskem, kterým budeme výše uvedený případ hodnotit je hledisko etické. Protože etika, jak jsem již uvedl v kapitole o vztahu etiky a korupce, nedává v souvislosti korupcí jednoznačnou odpověď, bude tento případ hodnocen ze dvou etických rovin. Tyto dvě etické roviny jsou rovina etických norem a rovina svědomí.

Pokud se tedy na tento případ podíváme optikou těchto dvou etických rovin, můžeme si stanovit pravděpodobné etické příčiny, kvůli kterým mohlo výše popsané chování vzniknout.

Pokud se podíváme na tento případ pohledem etických norem, můžeme říci, že první pravděpodobnou příčinou vzniku výše uvedeného chování byla absence etického kodexu, jehož cílem je být nápomocen při nejasnostech, spojených s etickými normami na konkrétních státních úřadech.

Druhou rovinou, ze které můžeme určit pravděpodobnou příčinu výše uvedeného chování, je rovina svědomí. Pokud se tedy podíváme na tento případ optikou svědomí,

pak zjistíme druhou pravděpodobnou příčinu tohoto chování. Touto příčinou je pravděpodobně potlačení svědomí, ke kterému zřejmě došlo, a to kvůli tomu, že se z korupčního jednání stala společenská norma.

Třetím hlediskem, kterým budeme hodnotit tento případ je hledisko sociologické. Když se podíváme na tento případ z tohoto hlediska, dojdeme k tomu, že tento případ má dvě hlavní sociologické příčiny.

První sociologickou příčinou vzniku tohoto případu bylo to, že došlo k neúměrnému propojení státního a soukromého sektoru. Kvůli tomuto nárůstu došlo pravděpodobně k infiltraci lidí, kteří hájili zájmy hlavních aktérů, zainteresovaných v tomto případě.

Druhou základní sociologickou příčinou tohoto případu je to, že došlo k rozšíření korupčního klimatu, které se začalo chovat jako nezávislý systém. Tento systém začal napadat systém oficiálního klimatu, které kvůli tomu začalo zanikat, a také nakonec zaniklo.

7 Závěr:

Tato práce měla dva cíle. Prvním cílem bylo prozkoumat to, zda je ve Starém zákoně obsažen etický materiál, který se zabývá korupcí a jevy s ní souvisejícími. Druhým cílem této práce bylo nalezené etické prameny aplikovat na konkrétní korupční případ a tento případ následně zhodnotit ze společenskovedního hlediska.

Na základě průzkumu nalezeného etického materiálu, jsem dospěl ke dvěma závěrům.

Prvním závěrem je, že se ve Starém Zákoně vyskytuje etický materiál, který korupci a související jevy dostatečně reflektuje.

Druhým závěrem, ke kterému jsem došel, je to, nalezený etický materiál je na daný případ dobře aplikovatelný.

Hlavními prameny, ze kterých bylo pro následující aplikaci čerpáno, byly některé knihy Pentateuchu a také vybraná kniha starého zákona. V případě vybrané knihy se jednalo o knihu Izajáš. Jednalo se konkrétně o těchto pět pramenů: Ex 28:3, Dt 10:17, Dt 16:19, Dt 27,25, Iz 33,15

Při aplikaci těchto pramenů na konkrétní korupční případ a jeho zhodnocení z hlediska aplikace vybraných starozákonních pramenů jsem došel k závěru, že pohled Starého zákona na korupci a jevy s ní související je pohled jednoznačně odsuzující.

Poté, co jsem na tento případ aplikoval starozákonné prameny o korupci, pokusil jsem se vybraný korupční případ zhodnotit z hlediska společensko-vědních disciplín. Jednalo se o Právo, Sociologii a Etiku.

Na základě studia vybraných částí jednotlivých vědních disciplín, které se zabývají korupcí, a na základě tohoto hodnocení jsem došel k závěru, že tento korupční případ má stejné, nebo velmi podobné příčiny a že výsledky tohoto hodnocení je možné zevšeobecnit i na další podobné konkrétní korupční případy.

Prvním hlediskem, kterým jsem vybraný případ hodnotil, bylo hledisko právní. Na základě tohoto hlediska jsem došel k závěru, že hlavní příčinou toho, proč soud neodsoudil konkrétní osoby, které byly hlavními aktéry v tomto případě, bylo to, že daný čin, tedy trestný čin uplácení, nebyl v době, kdy k němu došlo, dosud právně upraven. K tomu došlo až později a v současné době jsou trestné činy, týkající se korupce, upraveny v zákoně č. 40/2009 Sb. Trestní zákon.

Druhým hlediskem, na základě kterého jsem případ hodnotil, bylo hledisko sociologické. Na základě sociologického hlediska jsem došel k závěru, že příčiny tohoto případu jsou totožné. Hlavními sociologickými příčinami jsou jednak vznik korupčního klimatu a také nárůst korupčních a následný zánik korupčních norem. S ohledem na analýzu této společné vědní disciplíny se domnívám, že tento závěr je aplikovatelný i na další konkrétní korupční případy.

Závěrem lze říci, že většina případů korupce, které se v naší společnosti vyskytly, má velmi podobné znaky a příčiny. Proto by se společnost (pokud si za tímto pojmem představíme skupinu jednotlivců s určitou kulturou a systémem institucí) měla snažit hledat takové konkrétní a účinné nástroje, které by vedly k eliminaci výše uvedených příčin a tím i k eliminaci vzniku a rozvoje korupčního jednání.

8 Seznam použité literatury:

A. Publikace:

1. ANZENBACHER, A. Úvod do Filozofie. PRAHA, PORTÁL, 2004, ISBN 80-7178-804-X
2. FRIČ, P. Korupce – Deviantní chování, nebo sociální dezorganizace?. Sociologický časopis, 2001, vol 37
3. JANOUŠKOVÁ, E. *Průvodce prevence proti podvodům a korupčnímu jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina.*
4. KELLER, J. *Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme.* PRAHA, SLON 2001, ISBN 978-80-7419-059-9
5. KRAUS, J. *Nový Akademický slovník cizích slov.* PRAHA, ACADEMIA, ISBN 978-80-200-1415-3
6. MACKERLE, A. *Úvod do studia Pentateuchu.* ČESKÉ BUDĚJOVICE, 2008
7. Papežská Biblická Komise. *Bible a Morálka: Biblické Kořeny Křesťanského Jednání.* KOSTELNÍ VYDRŽÍ, Karmelitánské nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-7195-367-8
8. *Písmo Svaté Starého a Nového Zákona.* Český ekumenický překlad (včetně Deuterokanonických knih). Česká Biblická společnost, 2005, ISBN 80-85810-37-9
9. *Starý zákon, Překlad s výkladem, 3-Numeri-Deuteronomium.* PRAHA, KALICH, 1974
10. ŠTIČKA, M a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě.* TRANSPARENCY INTERNATIONAL, PRAHA 2008
11. Zákon č.40/2009 Sb, Trestní zákon

B. Internetové zdroje:

1. <http://e.viaminvest.com/WhatIsGorpGov.asp>
2. <http://ekonomika-otazky.studentske.cz/2008/06/veejn-kontrola.html>
3. <http://krystal.op.cz/pub/udps2.htm>
4. <http://old.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2778>
5. <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/ethic>
6. <http://www.novinky.cz/krimi/243393-manzelka-ministra-kultury-se-stala-policejni-ombudsmankou.html>
7. http://zpravy.idnes.cz/nemecky-prezident-wulff-pod-tlakem-afer-rezignoval-fxa-zahranicni.aspx?c=A120217_102748_zahranicni_mad
8. <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-51985050-abl-ridila-tok-penez-do-veci-verejnych-vedela-otom-i-manzelka-mateje-barty>

9 Seznam použitých zkratk:

1. NKÚ - Nejvyšší kontrolní úřad
2. ÚOOZ - Útvar pro odhalování organizovaného zločinu

Abstrakt:

JANOŮŠEK, V. Aplikace Starozákonní etiky na aktuální korupční případ. České Budějovice 2012. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Teologická Fakulta. Katedra Biblických věd. Vedoucí práce: Adam Mackerle.

Klíčová slova: korupce, starozákonní etika, etické prameny, právní řád České Republiky, Sociologie, Etika, Starý Zákon, starozákonní etika.

Práce se zabývá průzkumem starozákonních Etických zdrojů souvisejících s problematikou korupce. Teoretická část se snaží o charakteristiku korupce. Dále přibližuje to, jakým způsobem se snaží na problematiku korupce nahlížet společenské vědy. Zejména právo, sociologie a etika. Analytická část práce se snaží o aplikaci starozákonních etických zdrojů na konkrétní korupční případ a o jeho zhodnocení z hlediska společenských věd.

Abstract:

JANOŠEK, V. Applying Old Testament Ethics on Actual Case of Corruption. České Budějovice 2012. Bachelor Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Biblical Sciences. Supervisor: Adam Mackerle.

Key words: corruption, Old Testament ethics, ethical sources, the Czech Republic legislation, sociology, ethics, Old Testament.

The thesis examines the Old Testament ethical sources associated with the problem of corruption. The theoretical part tries to characterize corruption. Then it explains how social sciences attempt to view this problem, especially law, sociology and ethics. The analytical part tries to apply the Old Testament ethics on one particular case of corruption and to evaluate it from the view of social sciences.